2022

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*
Figures in the right hand margin indicate marks.

UNITS - I & II

1. अधोलिखितेषु कस्यापि <u>द्वयस्य</u> दीर्घोत्तरं लिखत । [10 × 2

(क) राशिनां सपरिचयं तेषां जातिवर्णादिविषयं आलोचयत ।

(ख) ग्रहाणां स्वरूपं यथाग्रन्थं वर्णयत ।

(ग) ग्रहाणां दिगधिपतित्वं प्रतिपाद्य तेषां क्षेत्रं च निर्णयत ।

(घ) ग्रहाणां अङ्गाधिकारं आलोचयत ।

2. कस्यापि <u>द्वयस्य</u> सप्रसङ्ग व्याख्या कार्य्या । [7 × 2

(क) ततः प्रभृति जन्तुनां सदसत् कर्मसूचकः ।
होराख्यो वर्त्तते कालो ह्यहोरात्तोद्धत्रलोपतः ।।

(ख) अहोरात्रत्थिताहोरा कालस्यावयवाहिसा ।
मेषादि राशयो होरा राशिदलं स्मृतम् ।।

(ग) दुश्चिक्य दशमे सौरि स्त्रिकोणे च वृहस्पतिः ।
चतुर्थाष्टमयो भौमः शेषाः सप्तम संस्थिताः ।।

(घ) ऋग्वेदाधिपतिर्जीवो यजुर्वेदाधिपः सितः ।
सामवेदाधिपो भौमः शशिजोऽथर्ववेदराट् ।।

3. केषुचिद् त्रयाणां संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त । [2 × 3

(क) किं तावत् होराशास्त्रम् ?

(ख) कालपुरुषस्य अङ्गानि आलोचयत ।

(ग) व्राह्मण-क्षत्रिय-शुद्र-वैश्य जातिनां के ग्रहाः अधिपतयः ?

(घ) मङ्गलग्रहस्य किं स्वरूपम् ?

(ङ) के तावत् नवग्रहाः ?

UNIT - III

4. कस्यापि द्वयस्य दीर्घोत्तरं समाधयः । [10 × 2

(क) ग्रामवासविचार यथाग्रन्थं लिखत ।

(ख) ग्रामस्य पूर्वादिदिक्षु विविधवासविचारं आलोचयत ।

(ग) भूपरिक्षा केन प्रकारेण कुर्यात् ? विविध मतमुल्लिख्य आलोचयत ।

(घ) गृह-गृहस्थस्य महत्वं यथाग्रन्थं लिखत ।

UNIT - IV

5. कस्यापि द्वयस्य सप्रसङ्ग व्याख्या कार्य्या । [7 × 2

(क) गृहस्थ एक यजति
गृहस्थस्तप्यते तपः ।
ददाति च गृहस्थश्च
तस्माच्छ्रेयो गृहाश्रमी ।।

(ख) स्ववर्ग द्विगुणं कृत्वा
परवर्गेण योजयेत् ।
अष्टभिश्च हरेत् भागं
योऽधिकः स ऋणी भवेत् ।।

(ग) ग्रामे चतुर्षु कोणेषु
वसेयुर्हीनजातयः ।
विप्राद्यस्तु दिशास्वेव
मध्ये वाऽपि सुखेत्सवः ।।

(घ) पूर्वाग्नि शम्भुकोणेषु
उन्नतिश्च यदा भवेत् ।
पश्चिमे च यदा नीचं
दैत्यपृष्ठोऽभिधीयते ।।

UNIT - V

5. कस्यापि त्रयाणां संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त । [2 × 3

(क) गृहनिर्माणात् किं विचारणीयम् ?

(ख) ग्रामवासे काकिणीविचारं सोदाहरणं प्रतिपादयत ।

(ग) का निषिद्धा भूमिः ?

(घ) भूमि शुद्धिः कथं कुर्य्यात् ?

(ङ) के अष्टवर्गाधिपतयः ?

No. of Printed Pages : 4

Sem-VI-Sans-DSE-III(R&B)

2022

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*
Figures in the right hand margin indicate marks.

UNIT - I

1. संस्कृतेन अनुवादं कुरुत । [20

ଭାରତବର୍ଷ ଏସିଆର ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଦେଶ । ଏହି ଦେଶ ପୃଥିବୀର ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ଗୁରୁ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ମୌଳିକ ଆଧାର । ତାର ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟ ମହନୀୟ । ଆମେ ସବୁ ଭାରତୀୟ ଓ ଭାରତ ଆମର ମାତୃଭୂମି । ଭାରତମାତା ବାସ୍ତବିକ ମୂର୍ତ୍ତିମତୀ ଦେବୀ ସ୍ୱରୂପା । ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ତାର ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ଓ ଭାରତବର୍ଷର ଗୌରବ ରକ୍ଷା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

India is one of the largets countries in Asia. This country is the spiritual Guru in the world. She has a great culture and literature. We are Indians and India is our motherland. Mother India is indeed a living Goddess. We are her son and daughters and our sacred duty is to protect the glory of India.

अथवा

ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ଥରେ ଶ୍ରୀବଳି ନାମକ ଗାଁରେ ରାତ୍ରିଯାପନ କରୁଥିଲେ । ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାର ପୁଅକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲା । ପୁଅଟି ଜନ୍ମରୁ ମୂକ ଓ ଜଡ଼ । ସ୍ନେହରେ ଶଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, ତୁମେ କିଏ ? କେଉଁଠାରୁ ଆସିଛ ? ବାଳକଟି ଶୁଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତରେ ପରିଚୟ ଦେଲା । ସମସ୍ତେ ଚମତ୍କୃତ ହେଲେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲେ, ଏ ପିଲାଟି ଜାତିସ୍ମର । ଇଏ ଆସକ୍ତିରହିତ ସିଦ୍ଧପୁରୁଷ । ମୋତେ ଏହାକୁ ଦାନ କର । ସେହି ପିଲାଟି ଶଙ୍କରଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶିଷ୍ୟ ହସ୍ତମଳକାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

Once Sankaracharya stayed in village Srivali during night. A brahmin went to him with his son. The child was deaf and dumb from birth. With affection Sankara questioned him, Who are you ? Where from you have come ? The child answered in chaste sanskrit about his identity. Everyone was astonished. Acharya said, this boy knows about his previous birth. He is a Siddha purusa who has no attachment. Give him to me. That boy was Hastamalakacharya, a famous disciple of Sankara.

UNIT - II

2. अधोलिखितपरिच्छेदस्य संक्षिप्तीकरणं एकतृतीयांश ($\frac{1}{3}$) शब्देन कृत्वा तस्य अनुरूपं नाम देहि । [20

कस्मिंश्चिद् ग्रामे नाटकप्रदर्शनं प्रचलति स्म । दर्शकाः उत्साहेन तल्लीनाः नाटकं पश्यन्तः आसन् । तन्मध्ये कश्चन आरक्षाधिकारी तत्र मञ्चमध्ये साक्षात् प्रविश्य नाटकदर्शने विघ्नम् उत्पादितवान् । दर्शकाः ताटकस्य कुतूहलकरस्य भागस्य दर्शने निविष्टाः आसन् । तस्मिन् समये

नायकरूपेण अभिनयन्तं जनम् उद्दिश्य सः उच्चैः उक्तवान् , "भवतः कारावन्धनस्य आदेशः प्राप्तः । त्वरितं सर्वं विहाय आगच्छतु ।" सः किमपि अपराधं कुतवान् इति विचिन्त्य सर्वे दर्शकाः तूष्णीं स्थितवन्तः । इत्यवसरे एकस्य वालस्य सिंहगर्जनस्वरः उत्थितः – भोः ! यावत् नाटकं न समाप्तं तावत् अत्र भवान् प्रतीक्षां करोतु । सर्वे दर्शकाः हठात् वलं प्राप्य समस्वरेण वालं प्रति समर्थनं ज्ञापितवन्तः । स एव वालः नरेन्द्रः आसीत्, यः अग्रे विश्वविख्यातः स्वामी विवेकानन्दः इति परिचितः ।

अथवा

सागरे वहवः जलचराः निवसन्ति । तेषु कश्चिदेकः मत्स्यः पृथुलः विशालश्च अस्ति । तदर्थं तस्य मनसि गर्वः आसीत् । सः अन्यान् जलचरान् आहूय उक्तवान् – अहं विशालः शक्तिशाली च । अत्र शासनं कर्त्तुम् ईश्वरेण अहं प्रेरितः राजपदे नियुक्तश्च । अद्यप्रभुति अहं युष्माकं राजा । यः मां न मानयिष्यति तम् अहम् अवश्यं वहु दण्डयिष्यामि । इमं वृत्तान्तं श्रुत्वा कश्चित् मकरः तिमिं निकषा गत्वा आह – "भ्रातः! कश्चित् अज्ञातकुलशीलः अपरिचितः विशालः मत्स्यः आगत्य आत्मनं राजा इति समुद्घोष्य राजत्वं करोति । अत्र भवान् एव शरणं, कमपि प्रतिकारं करोतु । एतद् श्रुत्वा तिमिः क्रुद्धः आसीत् । राजपदे स्वयम् अभिषिक्तं गर्वितं मत्स्यं समया समुचितशिक्षाप्रदानाय स सत्त्वरं चलितवान् । स्वापेक्षया विशालतरं भयङ्करं तिमिं दृष्ट्वा सः मत्स्यः भीतः कम्पमापश्च । विपदि सर्वथा आत्मरक्षा करणीया इति हेतोः गोपनेन शनेः समुद्रं परित्यज्य कामपि नदीं प्रविश्य आत्मनं सुरक्षितं चकार ।

UNIT - III

3. अधोलिखित श्लोकांशयो: द्वयो: मुद्रणं संशोधनं कुरुत । [5 × 2

(क) किद्या द दाति विननयं विनयात् यातिपात्रताम् ।

(ख) वार्गर्था विवव सं पुक्तौ वा कर्थप्रति पत्तये ।

4. अधोलिखितयो: श्लोकयो: रूपान्तरीकरणं रोमानलिप्यां (Roman Scripts) मात्रासहितं (with diacritical marks) च कुरुत । [5 × 2

(क) लोभात् क्रोधः प्रभवति, लोभात् कामः प्रवर्त्तते ।
लोभात् मोहश्च माया च मानः स्तम्भः परासुता ।।

(ख) विद्वत्वहा नृपत्वं च नैव तुल्यं कदाचन ।
स्वदेशे पूज्यते राजा विद्वान सर्वत्र पूज्यते ।।

UNIT - IV

5. प्रायश: त्रिशतशब्दे: (300 words) संस्कृतेन एकस्य निवन्धं लिखत । [20

(क) महाकवि कालिदासः

(ख) संस्कृतभाषाया महत्त्वम्

(ग) स्वच्छता